

До спеціалізованої вченої ради Д 27.855.01
Університету державної фіiscalnoї служби
України

ВІДГУК
офіційного опонента на дисертаційну роботу
Дєдушевої Марини Володимирівни
на тему „**Трансформація системи прогнозування
податкових надходжень в Україні**”,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

***Актуальність теми дисертаційного дослідження, зв'язок роботи з
науковими програмами, планами, темами***

Прогнозування і планування податкових надходжень відіграє важливу роль у бюджетному процесі. Від якості цього процесу залежить обсяг фінансових ресурсів, що залучаються для забезпечення виконання покладених на державу функцій і завдань. З огляду на це, доцільним є подальше вдосконалення створеної системи бюджетного прогнозування, зокрема прогнозованого обсягу податкових надходжень, що спрямовані на посилення керованості та передбачуваності розвитку національної економіки.

Прогнозування податкових надходжень до бюджету є особливою складовою податкового адміністрування, що передбачає визначення тенденції очікуваного рівня податкових надходжень до бюджету з врахуванням впливу макроекономічних показників і податкового законодавства та підвищення фіiscalnoї достатності податкових доходів бюджету і формування основ оптимальної податкової політики.

На сьогодні важливим є вдосконалення інституційного середовища податкових прогнозів, методичних та методологічних зasad їх формування тощо.

Це зумовлює необхідність продовження наукового пошуку вчених щодо шляхів трансформації системи податкового прогнозування з метою забезпечення точності прогнозів для безперебійного виконання державою своїх функцій.

Тому тема дисертації «Трансформація системи прогнозування податкових надходжень в Україні» є своєчасною і актуальною, має теоретичну, методичну та практичну значущість.

Дослідження є складовою частиною науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту фінансового права за темою „Методи прогнозування доходів бюджету: зарубіжний досвід та можливість його адаптації в Україні та в роботі Державної фіiscalної служби України” (державний реєстраційний номер 0114U002357), у межах якої розроблено методичний інструментарій прогнозування податкових надходжень на національному та регіональному рівні в Україні, а також проведено аналіз міжнародного досвіду функціонування систем прогнозування податкових надходжень.

Зважаючи на викладене вище, є всі підстави для висновку, що за критерієм актуальності тема дисертаційного дослідження М. В. Дедушевої відповідає вимогам ДАК МОН Україна.

***Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій,
сформульованих у дисертації, їх достовірність***

Високий рівень достовірності та аргументованості основних положень, висновків, рекомендацій, що містяться у дисертації (с. 233–240) та винесені на захист, підтверджуються використанням сучасних прийомів та методів досліджень (с. 3). Об'єкт та предмет дослідження повною мірою відображені в структурі дисертації та її основному змісті. Результати наукових розробок базуються на фундаментальних положеннях економічної теорії та фінансової науки, викладених у працях вітчизняних та зарубіжних учених з проблематики прогнозування податкових надходжень.

У процесі виконання дисертаційного дослідження, автором опрацьовано достатній обсяг науково-теоретичної і статистичної інформації, що слугує створенню об'єктивної бази для отримання достовірних результатів. Перелік опрацьованої автором літератури налічує 168 джерел, серед яких наукові праці провідних вітчизняних та зарубіжних вчених – представників різних наукових напрямів і шкіл, законодавство України, монографічні дослідження, матеріали конференцій, «Internet-ресурси». Аналіз та розрахунки здійснено на основі статистичних даних Міністерства фінансів України, Державної фіiscalної служби України, Державної казначейської служби України, Міністерства

економічного розвитку і торгівлі України, Державної служби статистики України, Національного банку України, Рахункової палати України, дані науково-дослідних центрів та установ, Міжнародного валютного фонду та Світового банку. Додатки і здійснені розрахунки свідчать про масштабність проведеної дисертантом науково-дослідної роботи, а отримані результати є важливими для врахування при розробці рекомендацій щодо удосконалення методів і моделей податкового прогнозування.

Використання під час підготовки дисертаційної роботи значної кількості загальнонаукових і специфічних методів, офіційних джерел інформації, дає підстави вважати отримані М. В. Дедушевою результати та розроблені пропозиції достовірними та обґрунтованими. У дисертації вміло використані сучасні загально-теоретичні та економіко-математичні методи дослідження, які дозволили всебічно викласти проблемні аспекти становлення та розвитку податкових прогнозів, обґрунтувати теоретичні та методичні засади на основі врахування світового досвіду, а також виявити тенденції та перспективи трансформації системи прогнозування податкових надходжень в Україні. Це, у сукупності, дало здобувачу можливість виділити фактори впливу на виявлені тенденції та розробити практичні рекомендації щодо удосконалення податкових прогнозів.

Основні положення і результати дисертації були оприлюднені та апробовані на науково-практичних конференціях, круглих столах, симпозіумах в Україні та за її межами. Зазначене дає підстави стверджувати, що сформульовані автором положення, висновки і пропозиції є достатньо обґрунтованими, містять елементи новизни, теоретично та практично цінні для прийняття управлінських рішень щодо удосконалення прогнозування податкових надходжень в Україні.

Висновки дисертанта знайшли своє відображення у *положеннях, які містять елементи наукової новизни*, зокрема:

- обґрунтуванні нерациональності прогнозів податкових надходжень в Україні, які здійснювались урядовими інституціями протягом ряду минулых років, що засвідчує наявність методичних недоліків й інституційної деструкції у системі прогнозування податкових надходжень, вказує на необхідність трансформації цієї системи (с. 97–114);

- удосконаленні понятійного апарату через введення у науковий обіг дефініції „система прогнозування податкових надходжень”, яку запропоновано

розуміти як логічно та функціонально впорядковану сукупність нормативних актів, інституцій та методів прогнозування, що забезпечують точний та ефективний прогноз податкових надходжень до бюджетів різних рівнів;

– поглибленні аналізу взаємозв'язку макроекономічного та податкового прогнозування та урахуванні бюджетних показників для відображення макроекономічної ситуації в країні, що дозволяє підвищити ефективність фіiscalної політики за рахунок більш точного прогнозування податкових надходжень (с. 10–28);

– узагальненні теоретичних та практичних підходів до аналізу економічних наслідків від похибок прогнозування податкових надходжень та класифікації детермінант таких похибок у малій відкритій економіці, що дозволяє більш якісно оцінювати ризики завищення та заниження прогнозів податкових надходжень і, як наслідок, знизити ризик прорахунків фіiscalної політики та падіння довіри громадськості до фіiscalних органів влади (с. 17–209);

– удосконаленні системи прогнозування податкових надходжень на регіональному рівні в частині використання методичного апарату, що враховує зовнішні ефекти фінансового стану кожного окремого регіону при здійсненні прогнозів і підвищує аналітичну обґрунтованість прийняття рішень щодо фіiscalної політики на місцевому рівні (с. 114–133).

Теоретична та практична цінність одержаних результатів

Наукове значення результатів дисертаційного дослідження полягає у розробці методичних та інституційних зasad трансформації системи прогнозування податкових надходжень в Україні. Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх практичного використання органами державної влади при розробці напрямів удосконалення системи прогнозування податкових надходжень в Україні.

Розроблені дисертувантом методичні рекомендації та практичні пропозиції сприяють підвищенню точності і якості податкових прогнозів, що підтверджено відповідними довідками про впровадження, зокрема науково-аналітичні матеріали щодо застосування сучасних підходів до прогнозування податкових надходжень були використані Секретаріатом Кабінету Міністрів України в процесі опрацювання відповідних проектів нормативно-правових актів (довідка

про впровадження № 142-1/34 від 06.04.2016). Модельний апарат прогнозування податкових надходжень місцевих бюджетів та статистичні підходи до прогнозування агрегованих податкових надходжень використовувалися Головним управлінням Державної фіiscalної служби України у Запорізькій області при прогнозуванні податкових надходжень для відбору регіонів з меншими затратами ресурсів без вагомих втрат у точності прогнозів (довідка про впровадження № 3228/8/08-01-03-01-08 від 22.07.2016).

Теоретичні та методичні положення, які викладено у дисертації, поглиблюють знання про закономірності податкових процесів в Україні та використовуються в навчальному процесі Національного університету державної податкової служби України при викладанні дисципліни „Податкова система” (довідка про впровадження 2402/01-12 від 21.08.2015).

Повнота висвітлення основних результатів дослідження в наукових фахових виданнях

Основні положення дисертації опубліковано в 10 наукових працях загальним обсягом 5,3 д.а., з них 4,6 д.а. належать автору особисто – 1 стаття у зарубіжному виданні (1,2 д.а.); 4 статті у наукових фахових виданнях України (2,1 д.а.); участь у 1 колективній монографії (0,6 д.а.); 4 – матеріали і тези конференцій (0,7). Публікації здобувача достатньо повно відтворюють основні наукові результати дисертаційного дослідження і відповідають вимогам МОН України.

Автореферат дисертації за своїм змістом відповідає основним положенням та висновкам, що наведені в дисертації, відображає її структуру та логіку викладення матеріалу.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Крім позитивних моментів, у роботі є дискусійні положення та недоліки. Зокрема:

1. Автор у своїй роботі приділив значну увагу зарубіжному досвіду макроекономічного прогнозування податкових надходжень та його імплементації в Україні. І це позитивно. Фундаментальні праці класиків світової науки слугують базисом для вирішення багатьох проблем, які наявні в Україні.

Однак, проблемою формування доходів бюджету, у т.ч. податкової складової, займалося чимало вітчизняних учених, аналіз робіт яких не знайшов належного відображення у теоретичній частині первого розділу дисертації (с. 10–28).

2. Аналіз податкових прогнозів, проведений у п.п. 2.1, є не досить презентаційним і ґрунтовним. Більш реальна картина по податкових прогнозах простежується при прогнозуванні не інтегрального показника податкових надходжень (с. 93–94), а по окремих податках.

3. Автор проводить опис існуючих моделей прогнозування податкових надходжень, групуючи їх за різними ознаками (с. 49–82). Присутні по тексту статистичні дані ілюструють порядок економетричних розрахунків. Оскільки дисертаційна робота виконана за спеціальністю «Гроші, фінанси і кредит», то математичні моделі та масиви статистичних даних мають бути засобом розкриття суті певних фінансових явищ та процесів, вказаних у назві роботи.

4. З таблиць 2.10–2–12 (с. 130–132) незрозуміло, чому автор здійснює прогноз бюджетних надходжень до місцевих бюджетів, якщо назва п.п. 2.1 зобов'язує зосередити акцент на досліджені податкових надходжень. У тексті доцільно підсилити фінансову та фіскальну складові, оскільки фокус уваги автора зосереджений виключно на виявленні статистичних технік.

5. Автором у назві п.п. 3.2 вказано, що в роботі дослідженні різні типи економічних систем, але в тексті параграфу систематика економічних систем відсутня, а практичні приклади обрано за географічним принципом: США, країни ОЕСР, Німеччина, Чехія, Словаччина. З таблиці 3.8 незрозуміло, які країни автор відносить до категорії країн «перехідної економіки» та «країн, що розвиваються» (с. 206).

Загальна оцінка дисертації

Дисертаційна робота Дєдушевої Марини Володимирівни на тему «Трансформація системи прогнозування податкових надходжень в Україні» є самостійно виконаною, завершеною науковою працею на актуальну тему, в якій на основі теоретичних положень та емпіричного аналізу фактів, явищ і процесів отримані науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують наукову задачу – удосконалення системи прогнозування податкових надходжень.

Дослідження відповідає установленим для дисертацій змістовним,

структурним і формальним вимогам ДАКу МОН України пп. 9, 11, 12, 13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р. (із змінами від 19.08.2015 р. № 656), а його автор – Дєдушева Марина Володимирівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:

Кандидат економічних наук,
начальник управління ліквідності
та казначейських операцій

Державної казначейської
служби України

О. В. Зварич